

SÜNDINUD UUED VALLAKODANIKUD

Feliks Kaups

Paul Oskar Mikk

Jaco Sebastian Lillemägi

Grete Leito

Õnitleme vanemaid!

Keskkonnapäev „Maa kui ressurss“ 19. septembril Kärdlas ja Suuremõisas

19. septembril toimub Kärkla kultuurikeskuses traditsiooniline keskkonnapäev, mille teemaks on seekord „Maa kui ressurss“. Päev toob kokku teadlased, eksperdid ja Hiiumaa põllumehed, et arutleda põllumajanduse tuleviku teemadel. Päeval arutatakse, kuidas kasutada maad targalt ja kestlikult, tagades nii elurikkuse säilimine, toidujulgeolek kui ka kogukonna kestlikkus. Õhtune programm viib aga Suuremõisa lossis lugude ja muusika maagilisse maailma.

„Maa kui ressurss“ – vaated teadlastelt ja ekspertidelt

Päeva avab Hiiumaa vallavanem **Hergo Tasuja**. Seejärel räägib **Toomas Kokovkin** biosfääriala vaatest loodusvaradele. Kokovkin, kes juhib biosfääriala programmi, avab kuulajatele, kuidas UNESCO tunnustatud biosfäärialad aitavad tasakaalustada loodushoidu ja inimtegevust. Tema sõnul on looduse kasutamine paratamatu, kuid seda tuleb teha viisil, mis tagab ökosüsteemide säilimise ka tulevas-tele põlvkondadele.

Ivo Krustok, Stockholm keskkonnainstituudi kliimasüsteemide ja energia- poliitika üksuse juht, keskendub aktuaalsetele keskkonnaprobleemidele. Oma ettekandes avab ta, mis on keskkonna teemades viimastel aastatel kõige kriitilisemaks saanud, miks me keskkonna ja kliima pärast nii palju muretseme ning mida sellest kõigest arvata ja peale hakata.

Krustok on pika kogemusega keskkonnaekspert, kes on esindanud Eestit ka Euroopa Liidu tasandil ning oskab tuua kuulajateni suure pildi koos kohalike mõjudega.

Päeva kolmanda ettekan- de peab Eesti Maaülikooli keskkonnakaitse ja maastiku korralduse tennuriprofessor, maastikuökoloogia, loodushoiu ja keskkonnamuutuste hin- damise ekspert **Kalev Sepp**, kes räägib teemal „Maa kui ressurss – arengud ja tõlgendused“. Maa on elu alus. Ilma maata ei oleks elu sellisel kujul, nagu me seda tunneme – ei elurikkust ega inimühiskonda. „Ent mida mõistame, kui räägime „maast kui ressursist“?“, küsib Sepp. Ta tõdeb, et enamasti viitab see millele- gi, mida saab kasutada: harida, ehitada, kaevandada, müüa. Kuid tema sõnul on maa palju enam. Ta on kultuuriline ja ajalooline alus, sidususe loov kude, meie keele, rahva ja loodustunde peegel. Hiiu- maa näitel on endiselt näha, mida tähenda- dab maastik kui toimiv tervik. Siin ei ole maa pelgalt tööriist, vaid keskkond, mil- le kaudu mõistetakse aega, ruumi ja oma kohta maailmas.

Sepp on tunnustatud teadlane ja loo- duskaitse populariseerija, kelle töö on pälvinud nii Eerik Kumari looduskaitse- preemia kui ka Valgetähe teenetemärgi. Ta omab filosoofiadoktori kraadi keskkonnakaitse ja maastikuökoloogia alal. Ta on juhtinud arvukalt rahvusvaheli- si teadus- ja rakendusprojekte ning on Eesti Maaülikooli õppetooli juht ning EMÜ ja Tartu Ülikooli ühisõppekava „Keskkonnajuhtimine kliimamuutuse

tingimustes“ juht.

Paneelarutelu: milline on Hiiumaa põllu- majanduse tulevik?

Pärastlõunal toimub arutelupaneel „Mil- lised on Hiiumaa põllumajanduse tulevi- ku väljavaated?“. Arutelul otsitakse vas- tuseid küsimustele: milline peaks olema Hiiumaa põllumajanduse suund, milli- sed on suurimad probleemid ning milli- sed lahendused sobivad meie saare jaoks kõige paremini.

Paneelis osalevad:

- **Ivo Krustok**, keskkonnaekspert.
- **Kalev Sepp**, Eesti Maaülikooli pro- fessor.
- **Martin Vallikivi**, Taterma külas te- gutsev mahepiimatootja ja Männa- ka OÜ juht, kelle 230-pealine mahe- piimakari teeb temast Eesti suurima mahepiima tootja; 2024. aastal pälvis ta rahvapõllumehe tiitli. Maad kasu- tatakse tema ettevõttes 1000 ha, ma- jandatakse peretaluna. Lisaks tegut- seb Martin Hiiumaa Põllumeeste Liidu juhatuse liikmena.
- **Heiki Maivel**, OÜ Turu Talu juht, kes tegeleb segapõllumajandusega, seal- hulgas teravilja- ja loomakasvatusega. Heiki juhib ja on osanik mitmes sega- põllumajandusega seotud ettevõttes, hõlmates nii mahepõllumajandust kui ka põllumajandustoorme vahen- damist. Ta on aktiivne ka põllumeeste ühenduse tasandil ja kuulub Hiiumaa Põllumeeste Liidu juhatusse.
- **Tõnu Kaptein**, Hiiumaal pikalt tegut- senud põllumees ja veisekasvataja. Ta on tuntud poollooduslike koosluste hooldajana ning on seisnud kohtus põllumeeste õiguste eest. Tema töö on tihedalt seotud looduskaitsega, sealhulgas rannaniitude hooldami- se ja kohaliku elurikkuse hoidmisega.

Arutelu juhib Arno Kuusk.

Õhtune programm Suuremõisa lossis: lood ja muusika

Päev ei lõpe aga loengute ja aruteluga. **Kell 18.30** ootab huvilisi **Suuremõisa lossis** eriline õhtuprogramm „Kui puud rääkisid ja kivid põlesid“.

Jutustaja, muusik ja kultuuriantro- poloog **Polina Tšerkassova** viib kuula- jad maagilisele teekonnale, kus rahva- pillide helid ja muinasjuttude sümbolid äratavad ellu meie sideme maaga. See on ainulaadne võimalus kogeda looduse ja kultuuri ühtsust läbi lugude ja muusika.

Õhtuprogramm on **tasuta** ning sobib igas vanuses kuulajatele.

Tule kohale ja mõtle kaasa!

Keskkonnapäev „Maa kui ressurss“ kut- sub kõiki kaasa mõtlema, kuidas meie elu alus – maa – saaks hoitud ja austatud. See on päev täis teadmisi, arutelusid ja kul- tuurielamusi.

Kohtume 19. septembril Kärkla kul- tuurikeskuses ja Suuremõisa lossis!

TRIINU RAJASALU

Hiiumaa Vallavalitsus

19. september 2025

KESKKONNAPÄEV “MAA KUI RESSURSS”

KÄRDLA KULTUURIKESKUS

12.00	Avasõnad Hergo Tasuja, Hiiumaa vallavanem
12.10	„Biosfääriala vaade loodusvaradele“ Toomas Kokovkin, biosfääriala programmi koordinaator
12.30	„Keskkonnaprobleemid ja kuidas me neid lahendame?“ Ivo Krustok, SEI Tallinna vanemekspert ja keskkonnaekspert
13.10	„Maa kui ressurss – arengud ja tõlgendused“ Kalev Sepp, Eesti Maaülikooli tennuriprofessor maastikuökoloogia ja keskkonnakaitse alal
14.10	Kohvipaus
	Arutelupaneel „Millised on Hiiumaa põllumajanduse tuleviku väljavaated?“
	Arutelupaneeli teemad: Milline peaks olema Hiiumaa põllumajanduse suund? Mis meil juba on ja miks? Milliste probleemidega tuleb silmitsi seista? Millised oleksid Hiiumaa jaoks sobivaimad lahendused?
14.40	Paneelis osalevad: Ivo Krustok, keskkonnaekspert; Kalev Sepp, Eesti Maaülikooli professor; Martin Vallikivi, mahepiimatootja (MTU Hiiumaa Põllumeeste Liit); Heiki Maivel, teravilja- ja loomakasvataja; Tõnu Kaptein, põllumees ja veisekasvataja
15.45	Lõppsoonad

Päeva juhib Arno Kuusk

KESKKONNAPÄEV “MAA KUI RESSURSS”

“Kui puud rääkisid ja kivid põlesid”

Muinasjutud, muusika ja maarahva lood Suuremõisa lossis

Keskkonnapäeva “Maa kui ressurss” õhtuprogramm kutsub sind 19. septembril rändama läbi lugude ja helide, mis avavad meie maarahva sügava suhte põldude, metsade, talude ja mõisatega. Jutustaja, muusik ja kultuuriantropoloog Polina Tšerkassova viib sind maagilisele teekonnale, kus rahvapillide helid ja muinasjuttude sümbolid aitavad näha oma juuri uue pilguga.

Tule ja lase lugudel äratada oma side maaga!

Kohtume hubases **Suuremõisa lossis saalis 19.09 kell 18.30**. Osalemine on kõigile huvilistele **tasuta**.

Kooliaasta avaaktused 2025/2026.õppeaastal

1. september

Emmaste Põhikool kell 9.00
Palade Põhikool kell 9.15
Käina Kool kell 9.30

Kärkla kool kell 10.00 rongkäik algusega Pritsumaja parklast
Hiiumaa Gümnaasium kell 10.00 rongkäik algusega Pritsumaja parklast
Lauka Põhikool kell 12.00
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool kell 12.00

3. september

Kärkla Muusikakool kell 18.00

5. september

Käina huvikool kell 17.00

Foto: Priidu Saart

Vallavalitsuse istungitelt

○ Otsustati korraldada lihthankemenetluses riigihange „Mäe plats projekterimine ja aluste ehitus“. Riigihanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 55 000 eurot.

○ Otsustati munitsipaalasutusel Hiiumaa Haldus korraldada avatud hankemenetluses riigihange „Hiiumaa valla teede ja tänavate talihooldus 2025–2028“. Riigihanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 810 000 eurot.

○ Korraldada avatud hankemenetluses riigihange „Arvutite soetamine Hiiumaa valla koolidele“. Riigihanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 111 300 eurot.

○ Korraldada avatud hankemenetluses riigihange „Kõrgessaare alevikus, Kõpu tee 8 asuvas, avalikus kasutuses oleva kultuuriväärtusega hoone ehitustööd energiatõhususe tõstmiseks“. Riigihanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 280 000 eurot.

○ Tunnistati riigihanke „Hiiumaa valla teede ja tänavate pindamistööd ja kruusateede remont 2025“ osas 1 edukaks pakkuja AS Tariston pakkumus nr 567496, mille maksumus ilma käibemaksuta on 117 911,16 eurot.

○ Tunnistada riigihanke „Hiiumaa valla teede ja tänavate pindamistööd ja kruusateede remont 2025“ osas 2 edukaks pakkuja OÜ Warren Safety pakkumus nr 569226, mille maksumus ilma käibemaksuta on 126 891,19 eurot.

○ Otsustati tunnistada riigihankes „Kõrgessaare alevikus Kõpu tee 8 asuvas avalikus kasutuses oleva kultuuriväärtusega hoone projekteerimistööd energiatõhususe tõstmiseks“ edukaks RIBBON CONSULT OÜ esitatud pakumuse nr 566608, mille maksumus ilma käibemaksuta on 23 500 eurot.

○ Anti nõusolek lepingu sõlmimiseks Käina raamatukogu jahutusseadmete vahetuseks Pire OÜ-ga. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 13 966 eurot.

○ Otsustati anda Hiiumaa Vallavalitsusele nõusolek sõlmida leping Kärkla Uus 4/4 soojasõlme ehitamiseks OÜ-ga Berku Eritööd. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 22 000 eurot.

○ Anti nõusolek Hiiumaa Sotsiaalkeskusele lepingu sõlmimiseks erivajadustega laste kompetentsikeskuse esiku ja välisseina remonttöödeks Ekstra Teenused OÜ-ga. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 9630 eurot.

○ Anti nõusolek lepingu sõlmimiseks Kõrgessaare mõisa valitsejamaja kruusakattega parkla rajamiseks OÜ-ga Warren Safety. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 9467,50 eurot.

○ Otsustati anda Kärkla põhikoolile nõusolek lepingu sõlmimiseks HEV projekti „Väikelahendused Hiiumaa koolides HEV õpilaste integreerimiseks“, projekti nr 2021-2027.4.08.24-0122 kau-

du muusikaaiasoetamiseks Muusikaed OÜ-ga. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 19 802,79 eurot.

○ Otsustati sõlmida leping Palade põhikooli katuseosa renoveerimise II etapi ehitamiseks OÜ-ga Wolkar. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 42 650 eurot.

○ Otsustati sõlmida leping Hiiumaa Vabadussõja mälestusmärgi nimeplaatide paigalduseks Kaarmetal OÜ-ga. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 14 500 eurot.

○ Sõlmiti avaliku teenindamise leping osühinguga Tiit-Reisid Lauka põhikooli õpilaste veoks üheks õppeaastaks (periood 01.09.2025–09.06.2026). Teenuse maksumus ilma käibemaksuta on 1,20 eurot/kilomeetri kohta. Teenuse eeldatav maht on 22 300 kilomeetrit õppeaastal.

○ Otsustati anda nõusolek hankelepingu sõlmimiseks Hiiumaa Jäätmejaam OÜ-le Hiiumaa jäätmejaama ehitusjäätmete platsi asfalteerimiseks Roadler OÜ-ga maksumusega 81 505,53 eurot, millele lisandub käibemaks.

○ Sõlmiti leping Kärkla muusikakooli hooldus- ja värvimistöödeks Hiiu Ilu OÜ-ga. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 15 513 eurot.

○ Otsustati sõlmida leping Lauka bussipeatuse ehitamiseks Timber-Est Trading OÜ-ga. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 6360 eurot.

○ Anti nõusoleku kahepoolse lepingu sõlmimiseks Kõrgessaare Vaba Aja Keskuse ja Ideepuu OÜ vahel Lestafesti korraldamiseks hinnaga 12 263,55 eurot+km.

○ Otsustati sõlmida leping Suuremõisa lasteaia mänguväljaku uuendamiseks Inpuit OÜ-ga. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 10 290 eurot.

○ Sõlmiti leping Emmaste raamatukogu värvimistöödeks osühinguga Vikstre. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 9310 eurot.

○ Otsustati sõlmida leping Emmaste mini arena renoveerimistöödeks osühinguga Vikstre. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 5651 eurot.

○ Sõlmiti leping Suuremõisa põhikooli klassimööbli soetamiseks OÜ-ga Isabella Mööbel. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 7066,92 eurot.

○ Otsustati anda nõusolek sõlmida leping KVAT projekti „Kättesaadavad, kvaliteetsed ja integreeritud avalikud teenused Käina Huvi- ja Kultuurikeskuse hoones“, projekti number: 2021-2027.5.02.23-0237 kaudu Käina Huvi- ja Kultuurikeskuse infotehnoloogiliste lahenduste arendamiseks TC Systems OÜ-ga. Lepingumaksumus on 29 000 eurot.

○ Otsustati suurendada aktsiaseltsi Kärkla Veevärk aktsiakapitali 160 000 euro võrra 786 944 eurolt 946 944

euroni, lastes välja 2500 uut ühte liiki nimelist aktsiat nimiväärtusega 64 eurot ülekursiga 32 eurot. Tasuda aktsiate eest rahalise sissemaksena summas 240 000 eurot.

○ Otsustati anda nõusolek sõlmida leping Hiiumaa Vabadussõja mälestusmärgi transpordiks OÜ-ga Kaarlaid. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 15 225 eurot.

○ Anti nõusolek kolmepoolse lepingu sõlmimiseks munitsipaalasutuse Hiiumaa Haldus, MTÜ Saarte Energiaagentuur ja AS Kuressaare Soojus vahel Hiiumaa kaugkütte korratamise koostööks hinnaga 12 000 eurot +km.

○ Otsustati anda nõusolek sõlmida leping Emmaste koolimaja fassaadi värvimistöödeks Hiiu Ilu OÜ-ga. Lepingumaksumus ilma käibemaksuta on 17 007 eurot.

○ Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras Käina alevikus asuv Mäe plats 13a kinnistu tingimusel, et kinnistu ostja investeerib Mäe plats 13a kinnistul asuva hoone välisilme parendamiseks (hoone katuse, fassaadi ja välisuste renoveerimine) vähemalt 12 000 eurot. Eelmärgitud investeerimiskohustuse mitte täitmise korral on Hiiumaa vallal õigus kasutada kinnisasja tagasiostuõigust. Kinnistu võõrandamise alghinnaks määrati 15 000 eurot.

○ Kinnitati elektroonilise enampakkumise võitjaks kõrgeima pakumise summas 20 300 eurot teinud osaleja OÜ Plekivigur.

○ Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras Kassari külas asuv Käokeele kinnistu ning määrati kinnistu võõrandamise alghinnaks 35 000 eurot.

○ Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras Kassari külas asuv Tammetõru kinnistu ning määrati kinnistu võõrandamise alghinnaks 35 000 eurot.

○ Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras korterimand asukohaga Suuremõisa küla, Uus tn 6-2 ning määrati kinnistu võõrandamise alghinnaks 30 000 eurot.

○ Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras Hiiumaa Sport haldusse kuuluv tehnika ning määrati võõrandatava vara alghinnaks kokku 31 278,95 eurot, millele lisandub käibemaks.

○ Otsustati kuulutada välja avalik konkurss Käina kooli direktori vabaneva ametikoha täitmiseks.

○ Otsustati kinnitada Gerda Danieljants Käina kooli direktori asendajaks alates 12. juulist 2025 kuni põhikohaga direktori konkursi korras ametisse kinnitamiseni.

○ Kinnitati hajaasustuse programmi 2025. aasta taotluste hindamise tulemused.

○ Otsustati anda nõusolek Keskkonnaagentuuril ülejutusohu ennetamise projekti raames paigaldada veeta-semejaam Põllu tn sillale.

○ Jäeti algatamata Kreiandi jäätme-käitluskeskuse jäätmekäitlushoone laiendamise projekti keskkonnamõju hindamine.

○ Anti isiklik kasutusõigus Enefit AS kasuks Kärkla linnas ja Pilpakülas asuvatele Hiiumaa valla omandis olevatele kinnistule (6 kinnistut).

○ Otsustati seada tähtajatult sundvaldus Kõpu külas asuvale Dagimäe kinnisasjale. Sundvaldus seatakse tähtajatult Elektrilevi OÜ kasuks projekteeritud 0,4kV elektrimaakaabelliini paigaldamiseks, omandamiseks ning majandamiseks (remontimine, hooldamine).

○ Seati tähtajatult sundvaldus Kõpu külas asuvale Kure kinnisasjale. Sundvaldus seatakse tähtajatult Elektrilevi OÜ kasuks projekteeritud 0,4kV elektrimaakaabelliini paigaldamiseks, omandamiseks ning majandamiseks (remontimine, hooldamine).

○ Seati tähtajatult sundvaldus Kärkla linnas asuvatele korterimand kinnisasjadele (4 kinnisasja). Sundvaldus seatakse tähtajatult Elektrilevi OÜ kasuks projekteeritud elektrimaakaabelliinide, elektriliitumis- ja -jaotuskilpide paigaldamiseks, omandamiseks ning majandamiseks (remontimine, hooldamine).

○ Otsustati seada isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Kärkla linnas asuvale Hiiumaa valla omandis olevale kinnisasjale. Isikliku kasutusõiguse esemeks on tehnovõrk – 0,4 kV pingega elektrimaakaabelliin ja -jaotuskilp.

○ Otsustati algatada Emmaste külas Kastani kinnistul asuva eratee lõigu avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

○ Otsustati algatada Kalana külas Ristna kindlustuste tee kinnisasjal (kinnistu registriosa nr 23863450) asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

○ Anti Kuusk Events OÜ-le avaliku ürituse luba ürituse „Kalurite päev 2025“ korraldamiseks Kärkla linnas, Lubjaahju tn 3b 11.07.2025 kell 17.00 kuni kell 23.59.

○ Anti avaliku ürituse luba ACOUSION MTÜ-le ürituse „Festival Võnge 2025“ korraldamiseks Kõrgessaare alevikus, Kalatehase 2, Kõrgessaare mõisapargis ja Kärkla keskväljakul vastavalt esitatud ajakavale.

○ Anti avaliku ürituse luba Hiiumaa Käsitööseltsile ürituse „Suvine käsitöö ja omatoodangu laat“ korraldamiseks Kärkla linnas, Vabrikuväljak 2 12.07.2025 kell 10.00 kuni kell 15.00.

○ Otsustati anda avaliku ürituse luba Hiiumaa Käsitööseltsile ürituse „Kilakola laat“ korraldamiseks Kärkla linnas, Vabrikuväljak 2 26.07.2025 kell

10.00 kuni kell 15.00.

○ Väljastati projekteerimistingimused Hiiumaa valla Kuukivi kinnistu elektrivarustuse ehitusprojekti koostamiseks.

○ Otsustati väljastada projekteerimistingimused Kärkla linnas Vabaduse tn 13 kinnistule olemasoleva hoone ümberehitamiseks ja laiendamiseks padelikeskuseks.

○ Väljastati projekteerimistingimused Kiduspe külas Kubjamaa, Kubjaoe ja Paveli kinnisasjadele madalpinge maakaabelliini ehitusprojekti koostamiseks asendiplaani alusel.

○ Otsustati väljastada projekteerimistingimused Lehtma külas Lehtma sadama tee, Lõimastu tee, Pumpla ja Terminali kinnisasjadele madalpinge maakaabelliini ehitusprojekti koostamiseks asendiplaani alusel.

○ Otsustati väljastada projekteerimistingimused Kidaste külas Välja kinnistule sauna püstitamiseks.

○ Väljastati projekteerimistingimused Napi külas Uustalu ja Vana-Villemi kinnisasjadele madalpinge maakaabelliini ehitusprojekti koostamiseks asendiplaani alusel.

○ Otsustati võtta vastu Soonlepa külas asuva Pihla kinnistu detailplaneering ning korraldada detailplaneeringu avalik väljapanek ajavahemikus 8. august kuni 22. august 2025.

○ Kehtestati Viita külas Männiku kinnistu detailplaneering (AA Arhitektid OÜ töö nr DP23-01).

○ Otsustati väljastada projekteerimistingimused Kärkla linnas Tormi tn 4, Tormi tänav ja Pesuplatsi kinnisasjadele madalpinge maakaabelliini ehitusprojekti koostamiseks.

○ Anti projekteerimistingimused Pihla külas Kõrtsi maaüksusele ärihoone püstitamiseks.

○ Anti nõusolek Hilleste külas Niidiotsa kinnisasja jagamiseks.

○ Otsustati anda nõusolek Pärna külas asuvate Mässuvälja ja Mässu kinnisasja jagamiseks.

○ Anti nõusolek Kõpu külas asuva Kuldallika kinnisasja jagamiseks.

○ Otsustati anda nõusolek Pihla külas asuva Reigi kiriku kinnisasja jagamiseks.

○ Anti nõusolek Kiivera külas asuva Vahi kinnisasja jagamiseks.

○ Otsustati anda nõusolek Sääre külas asuva Mäe ja Suuresadama külas asuva Mere kinnisasjade vahelise piiri muutmiseks ning kinnisasjade jagamiseks.

○ Anti nõusolek Kalana külas asuva Ida-Punkt kinnisasja jagamiseks.

○ Otsustati muuta Hindu külas asuvate Sireli ja Hooldekodu kinnistute vahelist piiri.

○ Määrati Undama külas asuva Nuudi katastriüksuse uueks lähiaadressiks Pähkli.

○ Otsustati muuta Esikülas asuvate Liivaselja ja Remmelga kinnisasjade vahelist piiri.

Hiiumaa kauneimaks pärjati perekond Kõrmide kodu ning Kärkla keskväljak

Hiiumaa piirkonna nominentidena esitati sel aastal vabariiklikule konkursile „Eesti kaunis kodu 2025“ perekond Aivar ja Kairi Kõrmi kodu Käinas ning Kärkla keskväljak. Konkursi „Eesti kaunis kodu 2025“ laureaate tunnustas 24. augustil Pärnu kontserdimajas toimunud tseremoonial president Alar Karis.

19. juunil külastas Hiiumaa valla hindamiskomisjon konkursi „Eesti kaunis kodu 2025“ raames kahte silmapaistvat ja eripalgelist paika – perekond Kõrmi kodu Käinas ja Kärkla keskväljakut.

Aivar ja Kairi Kõrm kodu Käinas

See õiterohke ja mitmekesine aed on loodud kogu pere rõõmuks, pakkudes tegevust nii suurtele kui ka väikestele. Aia südames kõrguv kuldvihma majesteetlik puu loob lum-mava keskme, mida täiendavad uhked rododendronid ja lopsakad pojengid, tuues hoovi värvi- ja lõhna ilu. Õigele eestlasele kohaselt ei puudu ka praktiline pool: viljapuud, marjapõõsad, tomatitaimed, maa-sikad ja kartulipeenar lisavad aeda rohelust ja pakuvad head-paremat lauale. Aed on mõnusalt privaatne – omaette maailm, mille kogu ilu võib möödakäija vaid aimata. Hoovi servas paiknev aiamaajake ning hiljuti valminud terrass koos grilli ja basseiniga loovad ideaalse paiga pere ja sõprade suvisteks koosviibimisteks. Aed on peremehe ja perenaise hoolsa käe all pidevas arengus – alati sünnib üheskoos midagi uut ja kaunist.

Kärkla keskväljak.

Keskväljaku haljastuse eest hoolitsevad igapäevaselt Mai ja Sirje. Viimasel ajal alustavad nad pea igat tööpäeva Hispaania teetigude korjamisega.

Kärkla keskväljak – ruum koosolemiseks ja liikumiseks

Kärkla uus keskväljak pakub võimalusi liikumiseks, koosviibimiseks, puhkuseks, samuti avalike ürituste korraldamiseks. Paviljoni kõrval paiknevad lipumastid ja reguleeritava veemänguga purskkaev. Vihmavesi suunatakse vihmapeenardesse, mis asuvad autoparkla äärtes. Need aitavad vee imbumist aeglustada ning juhivad niiskuse taimede juurteni. Samas pakuvad parklat ääristavad puud varju kuumadel suvepäevadel.

Hoolt on kantud ka selle eest, et keskväljakule tulijatel oleks alati midagi vaadata ja avastada. Näiteks põhjaosas rõõmustab ke-

vadeti silma kaunis tulpide väli, mis toob väljaku kujundusse erksaid värve ja meeleolu. Lõunaosas asuv haljasala koos mänguväljakute, istumisvõimaluste ja maastikuküngastega sobib eri vanuses külastajatele. Haljastuses on inspiratsiooni ammutatud Hiiumaa metsikust loodusest – esindatud on ligi 40 erinevat liiki. Kasutatud on puid, põõsaid ja püsikuid, näiteks sangleppa, toompihlakat, kadakat, kurerehasid, raudrohtu ning mitmeid sibullilli. Taimestik pakub mitmekesist looduselamust kevadest sügiseni.

HIIUMAA VALLAVALITSUS

Maailmakoristuspäev kutsub koguma väikeelektroonikat, patareisid ja akusid

Maailmakoristus-päev toimub 20. septembril juba kaheksandat korda ning on ametlik ÜRO kalendripäev. Lisaks traditsioonilisele prügi korjamisele looduses pööratakse Eestis tänavu erilist tähelepanu väikeelektroonika, patareide ja akude ohutule kogumisele.

Eelmisel aastal osales maailmakoristuspäeval Eestis üle 62 000 inimese, sealhulgas sajad haridusasutused ja kogukonnad. Ka sel aastal kutsume kõiki eestimaalasi, ettevõtteid ja organisatsioone panustama, kas koristades oma kodukoha loodust või kogudes kokku ning viies jäätmejaama seisma jäänud katkise väikeelektroonika.

Väike ese, aga suur mõju

Meie kodud ja töökohad on täis väikest elektroonikat, mida me enam ei kasuta – katkised laadijad, USB-kaablid, kõrvaklapid, puldid, akupangad, mänguasjad, vanad elektrilised hambaharjad, nutikellad, tööriistad jne. Paljud neist seadmetest sisaldavad laetavaid liitiumioonakusid, mis ei kuulu kindlasti olmeprügisse oma tuleohtlikkuse aga ka haruldaste metallide sisalduse tõttu.

Mida on oluline meeles pidada väikeelektroonika ning patareide ja akude kohta?

- Ära viska neid olmeprügisse!
- Vii väikeelektroonika jäätmejaama või kauplustes asuvasse spetsiaalsesse kogumiskasti. Jaekauplused, kus müüakse elektroonikat, võtavad sinu vana seadme vastu.
- Patareide ja akude kogumiskastid on enamuses kauplustest. Samuti saab neid viia jäätmejaama.
- Iga väike kogutud seade aitab hoida keskkonda ja jõuda materjalidel uuele kasutusringile.
- Rohkem infot siit <https://eesringlus.ee/kuhu-viia-vana-kodutehnika-ja-patareid/>

Päästeameti andmetel põhjustavad akud ja akusid sisaldavad seadmed (sealhulgas veibid) igal aastal ligi 30 tulekahju – kodudes, jäätmejaamades aga ka juba prügiautos. Akudes ja patareides sisalduvad ained võivad prügimägedel lagunedes leostuda põhjavette ja seda reostada.

Mida saad sina teha?

- Ära viska e-sigarette, akusid, patarei-

Abiks kogumise ja koristuse korraldajale

- Korista enda lähiebrust: sobivad pargid, rannad, metsad, kalmistud.
- Taaskasuta kotte (nt vanad leiva- või poekotid).
- Kogu väikeelektroonika ja patareid eraldi kasti või märgistatud anumasse ning vii jäätmejaama.
- Registreeri koristus või kogumiskoht: www.maailmakoristus.ee
- Küsimuste korral kirjuta: info@maailmakoristus.ee

- sid ega väikeelektroonikat segaolmesse!
- Too need tasuta jäätmejaama või elektroonikapoodi – koguseliselt piiranguid ei ole.
- Kogumiskastid on olemas suuremates toidupoodides ja elektroonika kauplustes, patareisid ja akusid võtavad vastu ka tanklad.
- Soovi korral loo kogumispunkt ka oma töökohta, kooli või kogukonda – see on lihtne ja mõjuv samm keskkonna heaks.

MAAILMAKORISTUSPÄEVA EESTI TIIM

Kaitseliidu suurõppus Orkaan 19.–28. septembril

19.–28. septembril toimub Hiiumaal iga-aastane suurõppus Orkaan, mille eesmärk on tõsta kaitseliitlaste ja maakaitseüksuse lahinguvalmidust oma kodukoha kaitsmisel ja harjutada koostööd liitlastega. Õppuse ajal on aktiivselt kaitsväe ja Kaitseliidu tehnika liikumist ja õhuvahendite tegevust, kasutatakse imitatsioonivahendeid, nt paukmoona.

Õppuse põhitegevus toimub 26.–28. septembril Kõrgessaare kandis ja Kõpu suunal. Öörahu ajal aktiivset tegevust ei toimu. Palume õppuse ajal jälgida teavitusi ja ajutist liikluskorraldust.

Õppuse viib läbi Kaitseliidu Lääne maakaitseringkond koostöös liitlastega. Täname mõistva suhtumise eest!

KAITSELIIDU HIIUMAA MALEVKOND

Täname teid toetuse eest!
Kaitseliidu Hiiumaa malevkond

Soovitusi võõrnälkjate tõrjumiseks

Selleks, et Hispaania teetigu ja mustpeanälkjas sinu aeda ei satuks, tasub tegutseda ennetavalt. Istikuid ostes pane need viieks nädalaks karantiini: seo mullapalli ümber kilekott, kinnitades selle tihedalt ümber istiku varre ja kontrolli aeg-ajalt, kas kilekoti sees on munadest koorunud nälkjaid. Hoia istikut sobivas kohas (valgus, temperatuur) ja kasta. Ostetud istikute mullapallid võib ka läbi vaadata ja leitud (võimalikud) munad hävitada.

Kui kutsumata külalised on juba aeda jõudnud, tuleks nende ohjamisega tegeleda järjepidevalt. Korja pidevalt ära täiskasvanud nälkjaid, sest iga isend võib muneda väga suure hulga mune.

EI TOHI

- kindlasti ei tohi elusaid nälkjaid viia mujale (metsaserva, niidule, parki), kuna nii hoopis levitad neid ja varem või hiljem levivad nad sinu aeda tagasi;
- aiajäätmeid (nt riisutud lehed, lõigatud taimevarred ja -lehed, vana multš) ei tohi viia metsaserva, niidule, parki, võsa vahele või jäätmaale, sest selle kraamiga võivad kaasas olla ka nälkjad või nende munad;
- biojäätmete konteineritesse surnud teod Hiiumaal ei sobi, kuna saarel kompostitakse tekkekohal kokku kogutud biojäätmed lahtises aunas jäätmejaamas.

TEE SEDA

- Hoolda oma aeda – hoia muru madalana, mullapind kobestatu. Pidevalt kontrolli võimalikke nälkjate ja munade peitumiskohti (suuremate lillepuhmaste ja põõsaste alused, terrassialused, igasugused servaalused), korrasta neid (kaeva ringi, niida). Hävita kindlasti ka munad (kalla üle keeva veega);
 - Võimalusel soodusta aias võõrnälkjate looduslikke vaenlasi, kes söövad nälkjamune ja ka roomavaid isendeid – kohalikud nälkjaligid, suuremad mardikad, linnud, siilid;
 - Kodulindudest söövad nälkjaid mitmed parditõud, näiteks Pekingi part, India jooksupart ja muskuspardi tõud;
 - Löö leitud nälkjad kas labidaga pooleks või korja anumasse ning kalla peale keev vesi. Keeva veega või labidaga hukatud teetod võib matta labida sügavusele. Mürgiga hukatud teetod võiks panna segaolmejäätmetesse.
- Rohkem infot leiab Keskkonnaameti kodulehelt <https://www.keskkonnaamet.ee/elusloodus-looduskaitse/voorliigid/voor-nalkjad>

VÕÕRLIIK: HISPANIA TEETIGU

HIIUMAA VALLAVALITSUS

„Šokolaad, kartulipuder ja mürgitatud teerull“ – loovkirjutamise laager 2025

Tänavu suvel toimus juba kolmandat korda loovkirjutamislaager. Paljud asjad on samaks jäänud, näiteks juhendaja Marite Butkaite, aga oli ka uuendusi.

Seekord toimus laager Kõpu koolimajas, kus juba enne laagri algust toimusid õpetaja Piret Pitki eestvedamisel Emmaste koolipoistele talgud, mille käigus seati toad laagriks valmis.

Laagrilised tulid kohale 21. juulil Palade koolibussiga – 17 osalist pea kõigist Hiiumaa koolidest ja paar suvehiidlastki. Järgnevad päevad olid täis kirjutamisharjutusi ja -mänge, lisaks hiiukeelne etendus, matk, grilliõhtu ja muidugi poeskäigud ja hilisõhtused vestlused.

Laagri jooksul valminud ühistööd koguti mappi, mis sai pealkirjaks „Šokolaad, kartulipuder ja mürgitatud teerull“ ja milles on nii ajaleheluulet, haikusid, dialooge ja armastuskirju kui ka kassi päevakava ja päästetud sõnu. Marite kätte kogunes hulk kirju, mille õpilased endale kirjutasid ja tulevikus postiga kätte saavad. Iga õpetaja sai väikese paksu kirjutamisharjutusi täis ümbriku.

Ilmad olid laagri jooksul suurepärased. Lõpetada saime laagri 24. juulil uhke pauguga, kui lõpurivistus toimus müristamise saatel.

Aitäh, Hiiumaa emakeeleõpetajate ainesektsioon, Kultuurkapital, Emmaste Kooli Selts, Hiiumaa vald, MTÜ Tantsumajakas, Tago Laevameister, Luule Oppi, Piret Pitk, Sirje Soop ja Marite Butkaite!

Järgmise korran!

SIRJE SOOP

Vallavalitsuse arendusosakonna meeskonnaga liitus Kairi Pall

Sel kevadel alustas Kärkla vallavalitsuses arenguosakonna projektijuhina tööd Kairi Pall.

Kairi on sündinud ja kasvanud Kärdlas. Vahepeal elanud ja töötanud mandril ja nüüd tagasi kodusaarel. Kairi on lõpetanud Kärkla keskkooli ja kõrghariduse omandanud Tallinna ülikooli Haapsalu kolledžis haldus- ja ärikorralduse erialal. Omandanud ka kaks kutseharidust – avaliku juhtimise ja maaturismi ettevõtluse erialal. Varasem projektitöö kogemus on projektijuhina sihtasutuses Tuuru. Viimastel aastatel on Kairi töötanud turismi valdkonnas. Projektitöös peab ta väga oluliseks koostööd ja toetavat meeskonda, mis viivad ka edukate projektideni.

Vabal ajal meeldib talle aega veeta koos perega, teha pikki jalutuskäike looduses ja käia ujumas.

HIIUMAA VALLAVALITSUS

Eelarvestrateegia näeb ette stabiilset arengut

Vallavalitsus andis Vallavolikogule üle Hiiumaa valla 2026–2029 aasta eelarvestrateegia. See dokument annab ülevaate valla rahalisest seisust, prognoosib rahavoogude kujunemist ja paneb paika, milliste meetmetega tagame jätkusuutlikkuse.

Olulised punktid:

- Arvestame, et tulumaksu laekumine on perioodi jooksul 9% kasvuga.
- Tegutseme nii, et tulud ületavad kulused ning põhitegevuse tulemi suhe põhitegevuse tuludesse on 16% kuni 23%. See tagab julguse investeerida ning Hiiumaad arendada. Samas annab kindluse, et saame ka keerulisematel aegadel hakkama.
- Majanduskulude kasvaks on 2026. aastal arvestatud 10% ning edaspidi 3%.
- Personalikulude kasvaks on 2026. aastal arvestatud 6% ning edaspidi 5%.
- Jätkame nii, et toetuste osakaal oleks suures plaanis pool meie investeeringutemahust. Seni on see õnnestunud tänu osavatele projektitaotlejate kirjutajatele ning ka riigieelarve sihtotstarbelistele toetustele – hoiame kurssi!
- 2025. aasta alguse seisuga oli valla laenu kogumahus 12,3 miljonit eurot. Strateegia perioodil on kavas võtta uusi kohustusi 17 miljonit eurot ja tasuda kohustusi summas 10,6 miljonit eurot. Käesoleva aasta lõpuks on valla netovõlakoorumus 59% ning täpselt sama on see aastal 2029.
- Hoiame likviidsete varade suunamata jäägi aasta lõpus järjepidevalt üle miljoni.

Neli valdkonda, kuhu planeeritakse suuremad investeeringud:

- vaba aeg ja kultuur – 14,5 mln eurot;
- majandus – 9,7 mln eurot;
- sotsiaalne kaitse – 6,8 mln eurot;

- haridus – 6,7 mln eurot.

Investeeringud

- Suuremad projektid on Kärdlasse uue 8-rühmalise lasteaia ehitus, millega alustame 2026. aastal ning Hiiumaa kultuurikeskus, mille arhitektuurikonkurss on kavandatud uuele aastale.
- Haridusvaldkonna teine oluline tegevus on Palade lasteaia ruumiprogrammi kaasajastamine ning kolmanda rühmaruumi ehitus. Hetkel projekteerime, ehitustegevused 2026. aastal.
- Sotsiaalvaldkonnas alustame uuel aastal Pargi 3 hooldekodu II etapi töödega. Selle tulemusel on meil täiendavad eluruumid vähese abivajadusega klientidele.
- Toetusmeetme avanedes soovime tööse panna Hellamaa perekeskuse arendamise ehk sotsiaalküla ehituse, milleks on täismahus projekt koostatud. Täna see teadmises saame selle ette võtta strateegiaperioodi teises pooles.
- Uuendusena on igale aastale kavandatud vahendid sotsiaaleluruumide uuendamiseks ja rajamiseks. Selle aluseks on vallavalitsuse sotsiaalküla koostatud vastav analüüs, mis on meie hetkeseisu ja vajadused ära kirjeldanud.
- Jätkame Kultuuriministeeriumi toel igaaastaseid arendustöid Hiiumaa Paluküla terviseradadel.
- Soovime ju, et Eesti riik ei oleks ainult Tallinnas. Samamoodi on oluline, et ka Hiiumaal jaguneks investeeringuid igasse piirkonda. Nii jätkame väikeinvesteeringutega, mis jagunevad võrdselt osavaldade vahel ja valikutes arvestame osavallakogude ehk kogukonna arvamusega.
- Lõuna-Hiiumaa värav on Sõru sadam. Panustame selle külastuskeskkonna

arendamisse, et see oleks tõeline merevärav. Annaks võimaluse ettevõtluseks, toetaks merekultuuri ning oleks tõhus ühendusliini mereliste ja maismaa tegevuste vahel.

- Kõrgessaares on töös Viscosa Kultuuritehas rajamine, mille omaosalust aitab vald katta. Soovime ka edaspidi head koostööd teha, eriti kuna see on piirkonnale tuntavat elujõudu andnud.
- Sealsamas valmib uuel aastal kortermaja, milles 23 üürikorterit. Oleme jätanud võimaluse sarnase projekti ka uuel perioodil ette võtta.
- Sügisel osaleme KIK toetusmeetmes, mille abil uuendame Käina kaugküttesüsteemi. Selle aluseks on äsja koostöös Saarte Energiaagentuuri ja Kuressaare Soojusega valminud arengukava, mille järgi tasub senise kahe katlamaja asemel rajada üks. Kaasaegne ja võimsam. Nii saavad ka korteriühistud võimaluse kaugküttega liituda. Tore, et Käinas, aga ka Suuremõisas on korteriühistutel tärnanud huvi kaugküttega (taas)liituda.
- Teeinvesteeringute maht kasvab igal strateegia aastal.

Kokkuvõtlikult. Tulude kasv jätkub tänases mahus. Oleme reageerinud väliskeskkonnale ning 2026. aastale ette näinud suuremad majandus- ja personalikulud. Jätkame julgelt investeerimist, aga jätkuvalt põhimõtte järgi, et pool vahenditest on valla eelarvest, pool toetusena. Samal ajal on meil tugev põhitegevuse tulem ehk rahaasjad korras.

HERGO TASUJA
vallavanem

Personaalne postiteenus – võimalus tellida postikuller tasuta enda koju või tööle

Omniva pakub kõigile Eesti inimestele, kelle kodu lähedal puudub postiasutus, tasuta personaalset postiteenust – võimalust kutsuda postikuller oma koju või töökohale, et saada vajalikke postiteenuseid ilma kodust lahkumata.

Kulleri käest saab osta postmarke ja ümbrikke, saata ja võtta vastu universaalse postiteenuse kirju ning pakke, tasuda arveid, tellida ajalehti ja ajakirju. See on eriti mugav neile, kellel on kodust väljumine raskendatud nt transpordi-, tervise- või muude probleemide tõttu. Personaalse postiteenuse eelis postipunkti ees on ka sõltumatus kindlatest avamisaegadest, teenust pakutakse kokkuleppe kliendiga tööpäeviti ajavahemikus 8–17.

„Eestlaste postiharjumused on kiiresti muutumas – paberkirjade saatmine väheneb hoogsalt, pakside saatmiseks eelistab 83% inimesi automaati. Väikestes asulates saadetakse postipunkti päevas vaid paar pakki, samas kõrval asuvast pakiauto-

maadist 50–70. Sellepärast oleme kasutuse-ta jäänud postiasutusi sulgenud, kuid paki-

automaatide võrgustikku oluliselt laiendanud ja laiendame üha edasi,“ ütles Omniva juhatuse esimees Martti Kuldma.

„Samas on Eestis jätkuvalt ka neid inimesi, kes ei saa või soovi automaate kasutada või kes vajavad muid postiteenuseid – ka nende vajadused on võrdselt olulised! Nende jaoks ongi loodud personaalne postiteenus,“ kinnitab Kuldma.

Personaalse postiteenuse tellimine

Personaalne postiteenus on tasuta kõigile inimestele, kelle kodust jääb lähim postiasutus kaugemale kui 5 kilomeetrit.

Kõige lihtsam ja kiirem viis teenuse tellimiseks on täita ära veebivorm: www.omniva.ee/era/abiinfo/personaalne_postiteenus. Samuti saab saata oma tellimuse e-maili teel: info@omniva.ee. Kui interneti kasutamine ei ole võimalik, siis saab personaalse postiteenuse tellida ka telefonil 664 3330.

OMNIVA

Politsei tuletab meelde: kooliaasta algus nõuab kõigilt rohkem tähelepanelikkust

1. september toob kaasa suure muutuse meie igapäevases liikluspildis – hommikuti ja päralõunal on taas rohkem liiklust koolide ümbruses ning teedel liigub palju lapsi, kelle tähelepanu võib olla uue ja põneva kooliaasta alguses hajutatud. Paljud lapsed on mõtetega veel suves ning ei pane tähele liikluses valitsevaid ohte.

Hiiumaa politsei tuletab meelde, et iga liikleja saab oma käitumisega aidata tagada laste turvalise koolitee. Eristl tähelepanu tuleks pöörata:

- Kiiruse piirangutele koolide ja lasteaedade läheduses. Väiksem kiirus annab ju-

hile rohkem aega reageerimiseks.

- Ülekäiguradadele lähenemisel. Lapsed võivad ootamatult teele astuda, eriti kui nende vaade on pargitud autode või muu takistuse tõttu piiratud.
- Peatustele ja bussipeatuste ümbrusele. Paljud õpilased kasutavad kooli jõudmiseks ühistransporti, mistõttu võib liikluspeatuste juures olla tihedam. Kõik meist on olnud lapsed. Mäletame, et koolitee võib olla täis põnevust ja jutuvada sõpradega. Just seetõttu peame meie, täiskasvanud, olema need, kes hoiavad silmad kõrval lahti ja annavad lastele võimaluse turvaliselt koolitundidesse jõuda.

Politsei kutsub kõiki lapsevanemaid üles oma lastega koos koolitee läbi käima ning rääkima üle liikluse põhitõed. Turvaline koolitee on meie kõigi ühine vastutus. Politsei jaoks on oluline, et kooliaastast tingitud ärevusest ei tekiks liikluseõnnetusi, mistõttu pöörab politsei suuremat tähelepanu kooliaasta alguses koolide ja lasteaedade ümbruses.

Soovin kõigile turvalist kooliteed ja ilusat kooliaasta algust!

MARKO KALLAS
piirkonnapolitseinik

Uuendused Hiiumaa valla sotsiaaltoetustes alates 1. augustist 2025

Sünnipäevatoetus eakatele

Toetuse maksmise vanusepiir tõuseb 70-lt 75 eluaastale. Muudatus põhineb tagasisidel: 70-aastased on sageli veel aktiivsed, iseseisvad ja töötavad. Uus kord võimaldab suunata toetust vanemasse vanusegruppi, kus abivajadus on suurem ja toetuse mõju igapäevaelule olulisem.

Sünnitoetus ja täiendav lastetoetus

Sünnitoetuse taotlemisel tekib automaat-

selt õigus ka täiendavaks lastetoetuseks. Sünnitoetus makstakse välja ühe taotlusega kolmes osas: lapse sünni järel, kui laps saab 1-aastaseks ja kui laps saab 2-aastaseks. Toetust saab taotleda 3 kuu jooksul pärast sündi ning teine ja kolmas osa makstakse välja 14 päeva jooksul vastavalt lapse sünnipäevadele.

Sotsiaaltransport

Alates 1. augustist sõltub tasuta sotsiaal-

transpordi saamine perekonna majanduslikust toimetulekust. Eesmärk on tagada, et teenus jõuab nendeni, kes seda kõige rohkem vajavad.

Muudatused jõustuvad 1. augustil 2025.

Lisainfo valla kodulehelt vald.hiiumaa.ee või telefonil 463 6082.

HIIMUMAA VALLAVALITSUS

Tunnustame Hiiumaa ettevõtjaid, sõpru ja tegijaid!

Esita kandidaat Hiiumaa ettevõtjate, sõprade ja tegijate tunnustamisele! Konkursile saavad oma ettepanekuid esitada eraisikud, ettevõtted, kohalik omavalitsus, kodanikuühendused ja muud organisatsioonid, sh kandideerijad ise.

Kategooriad on:

- **Hiiumaa sõber** – tunnustame initsiatiivikat ettevõtet, organisatsiooni või isikut, kes oma kogemuste ja teadmistega on järjepidevalt panustanud Hiiumaa arengusse.
- **Hiiumaa mainekujundaja** – tunnustame ettevõtet, organisatsiooni või isikut, kelle tegevus on 2024. aastal oluliselt tõstnud Hiiumaa nähtavust saarelt väljaspool, parandanud Hiiumaa mainet või toonud Hiiumaale tuntuks.
- **Hiiumaa aasta õpilasettevõtte** – tunnustame Hiiumaa õpilasettevõtet silmapaistva tulemuse, uuendusliku idee või julge pealehakkamise eest 2024/2025. õppeaastal.
- **Elukeskkonna hoidja** – tunnustame ettevõtet, organisatsiooni või isikut, kes on 2024. aastal silmapaistvalt panustanud

Hiiumaa looduse, omakultuuri ja majanduse tasakaalustatud koostoimese ning aidanud seeläbi hoida Hiiumaa väärtuslikku elukeskkonda UNESCO biosfääriala vaimus.

Kategooriatesse esitatud ettepanekuid hindab komisjon.

ESITA OMA KANDIDAAT 7. septembriks <https://hiiumaaarenduskeskus.ee/ettevotlus/tunnustamine/>

Kategooriatesse esitatud ettepanekuid hindab komisjon.

Lisaks ülaltoodud kategooriatele antakse välja tunnustus ka järgnevates kategooriates:

Aasta alustaja

Tunnustame kuni kolm aastat Hiiumaal

tegutsenud ettevõtet uuendusliku idee või võimsa alustamise eest 2023. aasta tulemuste baasil.

Aasta tegija

Tunnustame 2023. aastal edukalt majandanud Hiiumaa ettevõtet.

Aasta investeerija

Tunnustame Hiiumaa ettevõtet, mis on 2023. aastal saare ja/või oma tegevuse arendusse investeerinud.

Viimases kahes kategoorias hinnatakse kandidaate ainult majandusnäitajate põhjal.

Võitjad kuulutatakse välja 26. novembril 2025 Hiiumaa majandusfoorumil.

HIIMUMAA ARENDUSKESKUS

Käina kooli juhib Gerda Danieljants

Alates augustist töötab Käina kooli direktorina Gerda Danieljants, kellel on pikaajaline kogemus haridusvaldkonnas nii õpetajana kui ka õppe- ja arendusjuhina.

Gerda tee haridusvaldkonnas algas 2007. aastal Vanalinna Hariduskollegiumis, kus ta töötas viis aastat inglise keele õpetajana. 2014. aastal kolis Gerda perega Hiiumaale, sooviga pakuda toona ühele, kuid pikemas vaates kõigile oma lastele turvalist, lapsesõbralikku ja looduslähedast kasvukeskkonda. Samal aastal alustas ta tööd Emmaste põhikoolis, kus lisaks inglise keele õpetamisele usaldati talle peagi ka õppejuhi kohustused. Alates 2025. aasta kevadest töötab Gerda Käina koolis õppe- ja arendusjuhina. „Need kogemused on kujundanud minus selge arusaama kooli toimimisest ning kasvatanud tugeva sisemise motivatsiooni võtta vastutus kooli tervikliku juhtimise eest,“ räägib Danieljants. Ta on omandanud magistrikraadi inimressursside juhtimise erialal, mis toetab nii personali juhtimist kui ka strateegiliste eesmärkide seadmist ja elluviimist. Juhtimises väärtustab Gerda süsteemsust, selget visiooni ja koostööl põhinevat organisatsioonikultuuri, kus õppija areng ja heaolu on alati keskmes.

Gerda on kolme tütre ema ning väärtustab perega koos veedetud aega. Vaba aega sisustab pikamaajooksu, jõutreeningu ning lihtsamate ehitus- ja remonditöödega, mis pakuvad head tasakaalu igapäevasele mõttetööle ja aitavad tal hoida vaimu värske.

Danieljantsi sõnul oli Käina kooli direktori ametikohale kandideerimise üheks oluliseks ajendiks väga toetav ja abivalmis kollektiiv, kellega tekkis kiiresti usalduslik ja professionaalne koostöösuhe.

„Soovin olla juht, kes loob tähenduslikud arenguvõimalused kogu kooliperele ning toetab kaasamist nii arendus- kui ka otsustusprotsessides.“

Soovime Gerdale palju edu uues ametis!

HIIMUMAA VALLAVALITSUS

Gerda Danieljants. Foto: erakogu

TUNNUSTAME Hiiumaa vabaühendusi, vabatahtlikke ja nende toetajaid!

- Parim vabaühendus
- Uuenduslik algatus/võimas tegu
- Parim vabatahtlik
- Hooliv kodanik
- Kodanikuühiskonna toetaja

ESITA OMA KANDIDAAT 9. SEPTEMBRIKS:
hiiumaaarenduskeskus.ee

Projekti “Kestlik omastehooldus” raames

Reis 13. - 14. september

Kuhu läheme?

Rocca al Mare Vabaõhumuuseum
Keila-Joa loss
Ööbimine Roosta Puhkekeskuses
Haapsalu vaatamisväärsused

Kui Sind kõnetab omastehooldamine ja soovid meiega kaasas olla või saame sulle toeks olla, siis tule 13.-14.09 reisele

Täpsem info: raili@sotsiaalkeskus.ee või helista 5308 1035

Iga noor loeb – ka siis, kui ta ise ei usu

Kas oled märganud, et mõni noor sinu ümber tundub eksinud? Ei käi koolis, ei tööta, väldib suhtlust või ütleb, et ei tea, mida elus edasi teha? Või lihtsalt on kuidagi tusane, endasse tõmbunud või hoopis liialt hoogne ja rahutu? Siis tasub teada, et Hiiu- maal on olemas inimene, kelle töö ongi noori sellistes olukor- dades toetada.

Olen Kaie Pranno ja töötan noorte heaolu spetsialistina Hiiu- maa laste ja perede tugiteenuste keskus. Minu poole võivad pöörduda kõik 13–29-aastased noored, kes tunnevad, et kelle- giga oma mõtteid korrastada, vajavad tuge otsuste tegemisel, suunamist või lihtsalt kuulajat. Samuti saavad minu poole pöör- duda lapsevanemad, õpetajad, noorsootöötajad ja kõik teised kogukonnaliikmed, kes tunnevad muret mõne noore pärast.

Mis on noortegarantii tugisüsteem?

Ehk oled kuulnud noortegarantii tugisüsteemist? See on Euroo- pa tasandil loodud lähenemine, mille eesmärk on, et iga noor saaks tuge – eriti siis, kui ta ei õpi, ei tööta ega osale koolitustel. Hiiu maal tähendab see seda, et noor ei pea jooksuma erinevate asutuste vahel, vaid saab tulla „ühe ukse taha“ – meie tugitee- nuste keskusesse –, kus teda kuulatakse, mõistetakse ja koos te- maga otsitakse lahendusi.

Hiiu maa laste ja perede tugiteenuste keskus töötavad eri- nevad spetsialistid – psühholoog, logopeed, nõustajad, tugi- isikud – kelle poole saab pöörduda vastavalt sellele, mida noor vajab. Samuti teen tihedat koostööd partneritega, nagu Töotu- kassa, vaimse tervise nõustajad, ettevõtjad, koolid, noortekes- kused ja paljud teised.

Tugi ei tähenda, et midagi on „valesti“

Sageli arvatakse, et abi võib küsida alles siis, kui kõik on juba väga halvasti. Tegelikult on kõige parem aeg tuge otsida siis, kui peas tekib esimene segadus: „Ma ei tea, mida edasi teha...“ või „Ma ei taha enam minna sinna, kuhu kõik ütlevad, et peak- sin minema.“

Mõni noor on lihtsalt kaotanud sihi – ta ei tea, mis teda hu- vitab, mis võimalused tal üldse on, või tunneb end lootusetu- na. Teine võib olla kogenud keerulisi suhteid, stressi või vaim- se tervise raskusi. Olen siin, et aidata noorel oma tee taas leida. Kohtumised on usalduslikud, rahulikud tempos ja noore vaja- dustest lähtuvad.

Ennetus on võttesõna

Kuigi noortegarantii keskendub ametlikult 16–29-aastastele, teen tööd ka noorematega. Ennetus on Hiiu maal väga oluline – me ei taha oodata hetkeni, mil noor on juba süsteemist „välja kukkunud“. Seetõttu külastan ka koole ja noortekeskusi, viin läbi töötubasid ja arutelusid ning püüan jõuda noorteni vara- kult – just siis, kui veel on lihtne sekkuda ja toetada.

Mida sina saad teha?

Kui oled lapsevanem, õpetaja, treener, naaber või lihtsalt hoo- liv kogukonnaliige – saad palju ära teha! Kui märkad noort, kes võib vajada tuge, räägi temaga. Küsi, kuidas tal päriselt läheb. Kui tunned, et vajad kellegi abi, et toetust pakkuda, siis võta mi- nuga ühendust. Ma ei tule kohe sekkuma, vaid kuulame koos olukorda ja otsime, kuidas edasi minna.

Pöörduda võib julgelt ka siis, kui pole päris kindel, kas probleem on suur või väike. Mõnikord aitab juba ühest vestlusest, et asjad loksusid paika. Kui tunned, et sul või kellegi teise elus on hetk, kus oleks vaja kuulajat, suunajat või lihtsalt inimest, kes aitab mõtteid sõnastada, siis tea – sa ei ole üksik. Ja iga noor loeb. Ka siis, kui ta ise ei usu.

KAIE PRANNO

noorte heaolu spetsialist Hiiu maal

Võta ühendust!

Minuga saab ühendust võtta nii, nagu noorele või tema toe- tajale kõige paremini sobib:

✉ kaie.pranno@hiiumaa.ee

☎ 5628 8687

✉ Kirjutada võib ka Messengeris või WhatsAppis

📄 Soovi korral saab otse aja broneerida: bit.ly/BroneeriNGTS

Koos on kergem kasvada – tugiteenuste keskus pakub tuge Hiiumaa lastele ja peredele

Sel kevadel loodi Hiiu maal terviklik tugitee- nuste keskus, mille eesmärk on pakkuda las- tele, noortele ja peredele nende vajadustest lähtuvat toetust. **Hiiu maa laste ja perede tu- giteenuste keskus** koondab enda alla haridu- se tugiteenused, lapsehoiu- ja tugiisikuteenu- se ning vanemluse toetamise.

Ühe-ukse-põhimõte

Meie keskuse töö üheks alustalaks on **ühe-uk- se-põhimõte**. See tähendab, et nii laps kui ka lapsevanem saavad kogu vajaliku toe ja info ühest kohast. See muudab abi leidmise liht- samaks, kiiremaks ja selgemaks. Peredel, kes vajavad abi või nõu, on sageli raske orientee- ruda erinevates teenustes ja asutustes. Kui lapse areng, õppimine või heaolu vajab lisa- tuge, võib tunduda, et abi leidmine on justkui pusle, mille tükid asuvad eri kohtades. Meie eesmärk on see pusle lapsevanema eest kok- ku panna, et pere ei peaks ise mööda süstee- mi otseteid leiutama. Õige toe leidmine peab olema lihtne, arusaadav ja inimlik, ilma liig- se segaduseta. See ei ole lihtsalt mugavus – see on turvatunne ja kindlus, et keegi on algusest lõpuni sinu kõrval.

Sageli on kõige keerulisem osa abi otsimi- sest, et ei teata täpselt, kust alustada või millist abi tegelikult vaja on. Me aitame perel selguse- le jõuda, milline tugi on antud olukorras kõige tõhusam. Oluline on ka emotsionaalne tugi. Me kuulame ja väärtustame iga pere lugu. Me ei anna hinnanguid ega kritiseeri, vaid püüa- me mõista ja otsime koos parimaid lahendu- si. Soovime, et lapsevanem ei tunneks end murega üksik ja tekiks arusaam, et abi otsi- mine ja vastuvõtmine on normaalne elu osa.

Spetsialistid suure algustähga

Tugiteenuste keskus paneme rõhku profes- sionaalsele arengule ja toetame iga meeskonnaliikme individuaalset kasvu. Meile on oluli- ne, et spetsialistid oleks pühendunud ning neil oleks ruumi loovatele lähenemistele, kesken- duses on põhitegevusele laste ja perede toeta- misel. Väärtused, mida kanname endas, kan- duvad ka meie igapäevatöösse. Alustava mees- konnana paneme rõhku ühiste väärtuste sõ-

nastamisele ja tööalase kogukonna loomise- le. Meie spetsialistide töös on olulisel kohal ka lahenduskeskne ja tugivustele suunatud lä- henemine. Suuremat osakaalu toe pakkumi- ses hakkab saama ka lapsevanemate nõusta- mine ja jõustamine ning õpetajate strateegili- ne juhendamine. Tänapäevane praktika kin- nitab, et lapse arengut ja heaolu toetab kõige enam hästi toimiv ning teadlik koostöövõr- gustik. Kui erinevad spetsialistid, õpetajad, lapsevanemad ja teised lapse ümber tegutse- vad inimesed teevad sihipäraselt koostööd, on võimalik saavutada oluliselt suurem ja püsi- vam positiivne mõju kui üksikute, eraldiseis- vate spetsialistide külastuste kaudu.

Meie meeskonda kuuluvad täna juba mit- med erinevad spetsialistid, kuid oleme jõud- salt laienemas. Teenuste kättesaadavus on üks meie selle aasta prioriteete ning näeme vae- va selle nimel, et igal lapsel oleks võimalik te- ma vajadustest lähtuvat tuge saada. Uuri lä- hemalt meie meeskonna kohta tugiteenuste keskuse kodulehelt.

Teenusepakkuja vahetus

Oleme Hiiu maa sotsiaalkeskuselt üle võt- nud lapsehoiu- ja tugiisikuteenuse korraldu- se. Lapsehoiuteenus on mõeldud suure abi- ja hooldusvajadusega lastele kuni 18 eluaastani (sh täisealiseks saamisel kalendriaasta lõpu-

ni). Teenuse eesmärk on toetada lapsevanema tööelus osalemist, puhkamist ning üldist toi- metulekut, andes kindluse, et laps on turva- lises keskkonnas. Lapsehoiuteenust pakume nii meie ruumides Vabaduse tn 47 kui ka lap- se kodus. Tegemist on vajaduspõhise sotsiaal- teenusega ning teenuse vajalikkust ning mah- tu hindavad valla lapse heaolu spetsialistid.

Tugiisikuid võib kohata nii koolides kui las- teadades, kus nad toetavad last ja juhendavad teda iseseisvaks toimetulekuks. Tihti annab tugiisiku olemasolu lapsele võimaluse saada osa tavapärasest õppetööst ning tänu selle- le olla osa kollektiivist. Peame oluliseks tugi- isikute ettevalmistamist ning lapse eripärade- ga tutvumist, et koostöö tugiisiku, lapse, pere ja haridusasutuse vahel oleks edukas. Tugiisi- kuteenus ei ole piiratud ainult laste ja noorte vanusegruppidega, vaid tugiisikut on võimal- lik taotleda ka täisealistele ning last kasvata- vale isikule. Tugiisikud toetavad ka kogu pere- konda, kui selleks on vajadus. Mõlemat tee- nust on võimalik taotleda valla iseteenindus- keskkonnas SPOKU.

Kohtume seal, kus vaja

Lisaks Vabaduse tänava majale oleme end sis- se seadnud ka Sadama tänaval (Sadama tn 11) Kärldas, kus asuvad meie tööruumid, grupi- nõustamise ja individuaalteenuste ruumid. Meie spetsialistid on aga mobiilsed ning val- mis kohtuma erinevates Hiiu maa piirkonda- des. Hariduse tugiteenuseid osutame hari- dusasutustes kohapeal või kokkuleppel mu- jal. Lisaks pakume ka veebi teel psühholoo- gilist nõustamist.

Võta meiega ühendust e-postiaadressil tugiteenustekeskus@hiiumaa.ee või telefo- nil 5346 4706.

Loe lähemalt meie teenustest ja meeskonnast www.tugiteenused.hiiumaa.ee

Liitu meie kord kvartalis ilmuva uudiskirja- ga: <https://tinyurl.com/tugiteenusteudiskiri>

TRIIN RAJANG

Hiiu maa laste ja perede tugiteenuste keskuse juhataja

Koolitused ja vestlusõhtud vanematele

Algava õppeaastal on hiidlastel võimalik osaleda vanemlusprog- rammides „Imelised aastad“ ning Gordoni suhtlustreeningul. Jätku- vad ka igakuised lastevanemate vestlusõhtud.

Vanemlusprogramm „Imelised aastad“ on 4-kuuline koolitus 2–8-aastaste laste va- nematele, kes vajavad tuge ja soovivad õp- pida, kuidas laste kasvatamisega paremini toime tulla.

Koolitusel õpitakse, kuidas kehtestada töö- husalt piire ja reegleid; kuidas last julgustada ja tunnustada; kuidas õpetada last tugeva- te tunnetega toime tulema; kuidas arenda- da last mängu abil, kuidas lahendada konf- likte; kuidas toime tulla stressiga.

Koolitus toimub Kärldas kolmapäe- viti kell 17.45–19.45. Esimene kohtumine **3. septembril!**

Programmis on 8 kontaktkohtumist ja 8 veebikohtumist.

Gruppi veavad pika ja mitmekülgse pe- retöö kogemusega koolitajad Liina Kohu ja Mare Vogt.

Koolitusel olemise ajal on lastele lastehoid ning enne koolitust kerge eine!

REGISTREERI OSALEJAKS: <https://tinyurl.com/imelisedaastad>

Lisainfo: tugiteenustekeskus@hiiumaa.ee või 5346 4706.

Gordoni suhtlustreening on kaks kuud kestev koolituskoolitusprogramm täiesti ta- valisele lapsevanemale, kellel on tekkinud

Kas sinul on vahel 2-8 aastase lapse kasvatamisega keeruline toime tulla?

Sind aitab
vanemlusprogramm

“Imelised Aastad”

Uus koolitusgrupp KÄRDLAS
Esimene kohtumine 3.09.25

Lapsehoid
Toitlustus

Kas sul on tekkinud mured või küsimused laste kasvatamisega või peresuhetega?

Sind aitab
koolitus

Gordoni suhtlustreening

Uus koolitusgrupp KÄINAS
Esimene kohtumine 13.10.2025

HIIUMAA
LASTE JA PEREDE
TUGITEENUSTE KESKUS

Hiiumaa Arenduskeskus

mõningased mured ja küsi- mused seoses laste kasvata- misega ning peresuhetega.

Suhtlustreeningu läbi- nud lapsevanem oskab tugevdada ja taas- tada kontakti oma lapse ning pereliikme- tega, samuti tulla toime igapäevaste suht- lusolukordadega suhteid kahjustamata ja võimu kasutamata. Gordoni suhtlustree- ning rõhutab karistamise negatiivseid ta- gajärgi ja ebaefektiivsust ning annab lap- sevanemale toimivad alternatiivid enda kehtestamiseks.

Koolitus toimub Käina koolis. Koos käiakse kahekal esmaspäeval 3 tundi kor-

raga. Esimene kohtumine toimub **13. oktoobril kell 17**. Koolitajaks on Maris Kri- ggulson.

Osavõtupanus on Hiiu maa lapsevane- matele 25 eurot (täishind 250 eurot).

REGISTREERI OSALEJAKS: <https://tinyurl.com/4vmzesdx>

Lisainfo: katrin.kivi@hiiumaa.ee või 5625 6596.

Lisainfot leiab aadressilt [tugiteenused.hiiumaa.ee](https://www.tugiteenused.hiiumaa.ee).

HIIUMAA LASTE JA PEREDE KESKUS

Saarte Energiaagentuur kutsub korteriühistute ja kohaliku omavalitsuse esindajaid osalema **RENOVEERIMISSEMINARIL**, kus arutatakse olulisi kortermajade renoveerimist ja rekonstrueerimist puudutavaid teemasid.

Aeg: 9. septembril kell 17.00 (kestus ca 2 tundi)
Koht: Hiiumaa spordikeskus, Põllu tn 27, Kärdla

Seminari eesmärk on anda praktilisi teadmisi ja ideid, kuidas kasutada olemasolevaid toetusprogramme ja teha Hiiumaa kortermajad energiatõhusamaks ja väärtuslikumaks. Samuti on see hea võimalus vahetada üksteisega kogemusi ja saada nõu ekspertidelt.

Päevakava

- Seminari avab veebipõhiste tervitussõnadega Kliimaministeeriumi asekanstler Ivo Jaanisoo, kelle pädevusvaldkonnas on elukeskkonna ja ringmajanduse poliitika väljatöötamise ja elluviimise korraldamine.
- Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA partnersuhete haldur Jana Toome tutvustab kortermajade renoveerimiseks mõeldud toetusmeedet. Uus meede avaneb 15.09.
- Saarte Energiaagentuuri energiatõhususe konsultant Uku Loide tutvustab kortermajade renoveerimisprotsessi lähtuvalt Hiiumaa eripäradest.
- Maru KÜ esinaine Kertu Püssim jagab kogemustlugu kortermaja renoveerimisprotsessist. Osalemine on tasuta. Registreeri end osalejaks EISEA veebilehel: eisea.org/blog/renoveerimiseminar-hiiumaa (tähtaeg 07.09).

SAARTE ENERGIAAGENTUUR

Oled unistanud uutest oskustest, Tule õpi imelises Suuremõisa lossis!

Tasuta kursused alates septembrist’25

Inglise keel taasalustajale, 40 ak tundi
Veebipõhised kommunikatsioonikeskkonnad, 24 ak tundi
Tehniline joonestamine AutoCad-ga, 62 ak tundi
Ruumiliste detailide joonestamine ja 3D mudelite prototüüpimine, 36 ak tundi
Väikelaevade ja paatide hooldustööd, 50 ak tundi

Lisainfo aadressil koolitused@hak.edu.ee ja kooli kodulehel hak.edu.ee/et/koolituskalender

HIIMUMAA AMETIKOOL
www.hak.edu.ee
#hiiumaaametikool

TEATED

Alates 1. augustist 2025 on Kärdla postkontor avatud
E, K, R kl 10.00–15.00
T, N kl 12.00–17.00
L ja P suletud

Kuulmiskeskuse vastuvõtt
24. septembril Kärdla päevakeskuses, Põllu 1.
Registreerimine: tel 505 5746 või pille.alevi@hiiumaa.ee

Hiiumaa külad ootavad külla!

20. september on Eestis **maal elamise päev** (<https://maalelamise-paev.ee/>) ja Kärdlas toimub Hiidlaste sügislaat!
Hiiumaa küla- ja seltsimajad Orjakus, Kuristes, Valgul, Kõpus ja Laukal (ja ehk mõni külamaja/külaplats veel) avavad sel päeval oma ukse, et näidata, mis Hiiumaa külates toimub ja kuidas elatakse – päriselt! Külamajad on avatud alates kella 11-st.
Hea hiidlane, suvehiidlane ja Hiiumaa küllaline! Kui oled Kärdlas laadal ära käinud, siis enne kojuminekut astu läbi ka Hiiumaa küla- ja seltsimajadest. Räägime ja näitame, kuidas külates elatakse ja mida tehakse. Lisaks pakuvad piirkonna perenaised oma parimaid küpsetisi kohvi ja/või tee kõrvale ning ka toekamat sööki, avatud on käsitöö ja hoidiste näitused, omatoodangu müügid jne.
Täpsem info Ühendus Kodukant Hiiumaa Facebooki kontol <https://www.facebook.com/ÜhendusKodukantHiiumaa> ja veebilehel www.kkh.ee
Hiiumaa külad ootavad külla!
HELI ÜKSIK
Kodukant Hiiumaa
juhatuse liige

DETAILPLANEERINGUD

Viita küla Männiku kinnistu detailplaneeringu kehtestamine
Hiiumaa Vallavalitsuse 23.07.2025 korraldusega nr 396 kehtestati Viita küla Männiku kinnistu detailplaneering (AA Arhitektid OÜ töö nr DP23-01).
Detailplaneeringuga kavandatakse jaotada kinnistu kaheks eraldiseisvaks krundiks, määrata põhjapoolsele krundile ehitusõigus üksikelamu ja abihoonete ehitamiseks ning esitada tehnovõrkude ja rajatiste, heakorrasuse, haljastuse, liikluskorralduse ja parkimise põhimõtteline lahendus.
Kehtestamise korralduse ja planeeringuga on võimalik tutvuda töö ajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla) ja valla veebilehel.

Kõrgessaare aleviku Sedelga kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamata jätmine
Hiiumaa Vallavolikogu 19.06.20245 otsusega nr 254 algatati Kõrgessaare aleviku Sedelga kinnistu detailplaneeringu koostamine ja väljastati lähtetingimused ning jäeti algatamata keskkonnamõju strateegiline hindamine. Planeeringualana mõistetakse Sedelga (katastritunnus 39201:004:0814; pindala 18984 m²; 100% maatulusmaa) kinnistut.
Detailplaneeringu koostamise eesmärgiks on Sedelga kinnistu jagada kaheks elamukrundiks, ehitusõiguse määramine kruntidele üksikelamu ja kolme abihoonete püstitamiseks, teede ning liikluskorralduse põhimõtete planeerimine, tehnovõrkude ja -rajatiste paigutuse määramine, servituutide ja kitsenduste vajaduse määramine, arhitektuursete tingimuste määramine hoonetele, krundile sihtotstarbe määramine. Detailplaneering on üldplaneeringut muutev, sest planeeritakse ehitusõiguse määramine (elamule ja abihoonetele) väikesemtele kruntidele kui üldplaneeringus lubatud.
Algatamise otsuse ja väljastatud lähtetingimustega saab tutvuda töö ajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla) ja Hiiumaa Vallavalitsuse avalikus dokumendiregistris.

Väikesed hiidlased teevad sinasõprust kalaga

Algaval õppeaastal toimuvad Hiiumaa koolides ja lasteaedades kalapäevad, mille käigus õpivad lapsed tundma kohalikke kalaliike. Taldrikule jõuavad lest, räim, säinas ja tuulehaug – kõik värskelt meie rannavetest.

„Oleme kalanduspiirkonna eestvedajatena väga rõõmsad, et kalapäevade algatus jätkub,“ ütles MTÜ Hiiumala tegevjuht Tuuli Tammla, kelle eestvedamisel on sarnane projekt juba korra toimunud.

Tammla sõnul aitab see projekt tutvustada Hiiumaa lastele kala söömist ja rannakultuuri. See omakorda võib anda järelkasvu nii kalurite kui kala sööjate ridadesse.

„Oskus süüa luudega kala võiks ka väikeste hiidlaste puhul olla iseenesestmõistetav. Kui see oskus kaob, oleme kogukonnana mingis mõttes läbi kukkunud,“ märkis Tammla ja lisas, et loodab tulevikus näha kohaliku kala laiemat kasutamist haridusasutuste igapäevases toidupakkumises, mitte ainult ajutis-

tes projektides.

Ka haridusasutused peavad kalapäevi oluliseks. Palade lasteaia juhataja Agne Ruben ütles: „Kalapäev aitab lastel kujundada tervislike toitumisharjumusi. Samal ajal saame tutvustada neile meie oma toidukultuuri ja tõsta teadlikkust Läänemerest.“

Kalapäevade korralduse eest vastutab Hiiumaa arenduskeskus, kes ühendab selle projekti tervisedenduse, keskkonnateadlikkuse ja kohaliku toidukultuuri edendamisega. „Projekti mõju ei tohiks piirduda ühe toidukorraga – eesmärk on kasvatada teadmisi ja kujundada väärtushinnanguid,“ ütles projekti juht ja Hiiumaa rahvatervise arendusspetsialist Katrin Kivi.

Kalapäevadel tehakse tihedat koostööd õpetajate ja koolikokkadega. „Iga kala puhul peaks laps saama teada, kust ja kuidas see püütud on ning milline on selle roll looduses ja toidulaul,“ lisas Kivi.

Projektis osaleb ligi 1100 last üle Hiiumaa. Igaüks neist saab kalapäeval lõunasöögi, mis

sisaldab 200 grammi kohalikku kala. Sellise koguse tagamiseks korraldati hange, mille võitis Orjaku sadamas tegutsev Kalakratt.

Kalakrati kaubamärgi looja Marek Võsa ütles, et kala pakkumine Hiiumaa koolidele ja lasteaedadele on nende jaoks suur au ja vastutus. „Meie jaoks ei ole see lihtsalt äriiline võit, vaid südamelähedane projekt, mis võimaldab panna kohalikku kogukonda ja edendada tervislikke toitumisharjumusi juba varasest east alates.“

Esimene kalapäev toimub 25. septembril ja on pühendatud lestakalale. Enne seda toimub koolikokkadele inspiratsioonipäev, mida viib läbi kohalik kalanduse entusiast Imre Kivi Kivikalast.

Projekti rahastab MTÜ Hiiumala Euroopa merendus- kalandus ja vesiviljelusfondi meetmest „Perioodi 2021–2027 kogukonna juhitud kohaliku arengu toetus.“

HIIMUMAA ARENDUSKESKUS

Kõrgessaare päevakeskus
○ Esmaspäeviti, alates **1. septembrist** kell **11 toolitantsu** treening.
○ Teisipäeviti, alates **2. septembrist** kell **10 line-tantsu** treening.
○ Kolmapäeviti, alates **3. septembrist** kell **11 line-tantsu** treening.
○ Kolmapäeviti, alates **3. septembrist** kell **12.45 seeniortant-su** proov.
○ 1. septembril kell 9.30 **mälumäng**.
○ 10. septembril alates kell 12 ja 11. septembril alates kell 9 **mas-saaziteenus**. Eelnev registreerimine Sigrid tel 529 7429.
○ 15. septembril alates kell 9 osutab teenust **pediküür** Käroli, tel 5684 5857.
○ 15. septembril **ellujäämisõpetus „Jääme ellu ja saame hakkama“**, RMK Kaleste puhkekohas algusega kell 13. Kestus 4 h. Koolituse lõpetab piknik. Läbiviija Seiklusring OÜ, Valdo Kangur ja tema meeskond. Osalustasu 15 eur.
○ 18. septembril kell 13 koosviibimine päevakeskuses. **Naeru-jooga – naeruteraapia**, läbiviija Epp Priimägi – naerukoolitaja ja elurõõmu *coach*, kes on tegelenud naerukoolituste ja elurõõmu teadliku edendamisega alates 2006. aastast.
○ Larissa Eelma näituse avamine.
○ 25. septembril **väljasõit Saaremaale**. Praam Sõru sadamast kell 8.15. Osalustasu 25 eurot.
○ 26. septembril **väljasõit Käina ujulasse**. Ujulas viibimine kell 11–13, **vesivõimlemine** kell 11 (juhendaja Helin Kääramees), jõusaali kasutamine. Osalustasu 6 eurot. Transport: 10 Kõrgessaare, Lauka, Viskoosa, 10.25 Kärdla.

Lisainfo, registreerimine ja transpordivajaduse teatamine: Katrin, tel 5333 9472.
Kõrgessaare päevakeskuses **saab pesta pesu ja käia duši all**, eelnevalt kokku leppida: Inna, tel 504 2292.

Käina päevakeskus
○ Esmaspäeviti kell 10 **eakate vestlushommik**.
○ 8. septembril kell 10 annab valla sotsiaaltöö juhtivspetsialist Pille Näksi **ülevaate valla sotsiaalteenustest ja -toetustest**.
○ 15. septembril kell 10 on meil külas **toitumisnõustaja** Sandra Jaanimets.
○ 22. septembril kell 10 **vestlushommik tegevusterapeudi-ga** Talvi Toom: vaimse ja füüsilise tervise hoidmine vanemas eas, praktiliste nippide jagamine, kuidas hoida nii oma keha kui meelt.
○ 29. septembril 10 **eakate jututuba** koos septembrikuu tähtpäevade tähistamisega.
○ 19. septembril kell 11 koolitaja Epp Priimägi praktiline **töötuba „Sügisole vastu naeru ja rõõmuga, kasulike nippide jagamine“**.
○ Neljapäeviti kell 10.30 **Käina-Emmaste piirkonna erivajadus-tega inimeste kokkusaamine** Käina päevaeskuses.
Lisainfo, registreerimine ja transpordivajaduse teatamine Käina päevakeskuse üldtelefonile 53089924
Käina Päevakeskuses **saab pesta pesu ja käia duši all**, eelnevalt kokku leppida Käina päevakeskuse üldtelefonil 5308 9924.
Emmaste päevakeskus
○ E, N kell 9 **võimlemine**.
○ T kell 14 **toolitantsu ring**, juhendaja Katrin Kivivuori.
○ K kell 11 **jututuba**.
○ Käsitööringi toimumisaeg selgumisel.
○ 12. septembril kl 11 külas SA Hiiumaa Muuseumid teadur Eimar Tärk. Teemaks **Emmaste keskküla ajalugu**.
○ 18. septembril kl 11 **naerujooga**.
○ 18. septembril **pediküüriteenus**.
○ **Leisu piirkonna senioride kokkusaamine** Leisu vanas koolimajas, kontakt Aivo Härm, tel 503 1734.

Võimalus kasutada dušši ja pesumasinat 3 eurot/kord.
Ürituste ja huviringide info, registreerimine: Eve Ellermae, tel. 5376 4040.
Transpordivajadus ja teenuste registreerimine: Aimi Jaarma, tel 514 4327.
Omastehoolidajad kohtuvad neljapäeval, 25.09 kell 15.00 sotsiaalkeskuse tegevustoas Kärdlas. Raili, tel 5308 1035.

MEIE SEAST ON LAHKUNUD

EHA KIISA
AILI MÄRJAMA
MAIGI LIIVAMÄGI
MARGARITA MARIPUU
REET PÖTTER
AILI PRUUNLEP
SILVE TROSS
MARI SOOSTER
REET NIGOLS
RIHARD MIHELSON
RAIVO RIST
ALDUR NURK
KALJO VAST
ANDRII SHUKOV
TIIT SEDRIK
KAIDO ELMI

SÜNDMUSED

AUGUST

N, 28. august
kl 17 **Hiiumaa orienteerumiseljapäevak** Kapastos, Kapasto teelt, lisainfo [hok.ee](#).
kl 19 Kassari rahvamaja näitetrupp ja lavastaja Raivo Rüütel esitlevad: „**Poissmehed**“, Kassari rahvamaja, 10 €.
R, 29. august
kl 17 **Viscosa x Joorits „Jänki seiklused Hiiumaal“** Viscosa Kultuuritehas, 35 €. Lisainfo [www.viscosa.ee](#)
29.–31. august **muinastulede öö molutamismatk Kõrgelaiul**, lisainfo [https://www.facebook.com/events/1319082966080832/](#)
L, 30. august
Luidja maastikutriatlon, Luidja rand. Tasuta. Lisainfo [https://hiiumaa.ee/sundmus/luidja-maastikutriatlon/](#)
kl 10 **hülgevaatlusretk Kärldasadamast**. Lisainfo [mereretked.ee](#)
kl 11.30 **avatud giidituur „Hiiumaa retk läbi Tuuletorni“** Tuuletornis.
kl 12 **Kassari Moorid teevad teatrit** ja lõpetame Kassari rahvamaja suvehooaja. Kl 13 „Kärde tohtre toru“ (Elmar Vrageri pea 100 aasta vanune lugu), kl 14 „Kohtumised Kassaris“ (Lepa Anna lood tänapäevast). 5 €
kl 12–17 **köiellaskumine Tahkuna tuletornist**, 39 €.
kl 15 **avatud giidituur: seltside tuur „Odratolgusest kohvilähk-riteni“** Tuuletornis.
kl 18 **muinastulede öö tähistamine Orjaku sadamas**. Kl 18 Jarek Kasari kontsert sadama saalimajas, kl 21.30 MUINASTULESÜÜTAMINE – mõtleme neile, kes merel või meres..., 21.50 ja 22.30 tuletantsija etteaste, kl 22.00–23.59 disko sadama saalimajas, DJ Karl Maier
kl 19 **muinastulede ööpiknik**, Villaladu. Mõnusat muusikat kuulamiseks ja tantsimiseks pakub ansambel H3 ning Louluiddlaste seltsi eestvõttel saab kindlasti ka ise laulda. Kell 20.30 süütame lõkke.
P, 31. august
kl 10 **hülgevaatlusretk Kärldasadamast**. Lisainfo [mereretked.ee](#)
kl 12.15 **Eesti MV jalgpallis FC Hiiumaa – Hiiumaa spordikool U103. voor II turniir** Kärldla staadionil.
kl 15 **avatud giidituur: seltside tuur „Odratolgusest kohvilähk-riteni“** Tuuletornis.
kl 19 **muinastulede öö laskumine Tahkuna tuletornist**, lisainfo [https://hiiumaa.ee/sundmus/muinastulede-oo-laskumine-tahkuna-tuletornist/](#).

SEPTEMBER

E, 1. september
Tuuletornis 1. klassi minevatele lastele Tuuletornis jäätisekokteil ja pannkoogid tasuta! Ekspositsiooni külastus kõigile -20%! Info: Tel 5350 50 28, Tuuletorn.
1.–30. september **vananaistesuvi Hiiumaal**.
K, 3. september
kl 18.30 **discgolf'i nädalamäng** Käina *discgolf'i*-pargis, 5 €.
N, 4. september
Dago karikasarja etapp Kärldla sadamas.
kl 17 **Hiiumaa orienteerumiseljapäevak**, Suuremõisa loss.
kl 18 näituse „**Modigliani, mu arm! vol2**“ Tuuletorni galeriis avamine. Korraldab: Ewa-Kaisa Plakk. Info: tel 5350 5028, Tuuletorn.
R, 5. september
kl 18 **Kassari klassika 2025** Kassari kabelis. Tasuta.
L, 6. september
kl 10 **hülgevaatlusretk Kärldla sadamast**.
L, 6. september
kl 11 **Hiiumaa rattamatk 2025**, Viscosa Kultuuritehas 10 €.

Lisainfo [https://hiiumaa.ee/sundmus/hiiumaa-rattamatk-2025/](#)
kl 13 **Eesti MV: FC Hiiumaa – FA Tartu Kalev U21** Kärldla staadionil.
P, 7. september
kl 10 **hülgevaatlusretk Kärldla sadamast**.
E, 8. september
8. septembrist esmaspäeviti algavad Vihurite *bowling'u* trennid lastele. 2 gruppi: kl 15 alates 10-aastased lapsed, kl 16.30 veidi vanemad lapsed. Info ja registreerimine: tel 5350 5028, Tuuletorni *bowling*.
T, 9. september
kl 17–19 **renoveerimiseminar korteriühistutele**, Hiiumaa spordikeskuses Põllu tn 27, Kärldla. Lisainfo [https://eisea.org/blog/renoveerimiseminar-hiiumaal/](#).
N, 11. september
Florist Iza Tkaczyki meistriklass „**Event decorations**“ + pidulik kontsert-õhtusöök Suuremõisa lossis. Lisainfo [https://www.facebook.com/events/1153188149965472](#).
kl 18 **PÄRDIPÄEVAD 2025 Hiiumaal: AND I HEARD A VOICE...** (plaadiesitluskontsert) Kärldla kirikus, piletid 20 € – 25 € [https://pi-letikeskus.ee/en/e/8ffd7d](#).
kl 18.30 **pidulik kontsert-õhtusöök lilleheates Suuremõisa lossis**. Lisainfo [https://www.facebook.com/events/755293260576821](#).
kl 21 **Hiiumaa orienteerumiseljapäevak**, Puski, Puski teelt.
R, 12. september
kl 22 **An-Marlen LIVE** Luige baaris, Spordi 7, Käina, 9 € – 10 €.
L, 13. september
kl 9 **Matkaja väljakutse: Hiiumaa matkatee 232 km** (Sääretirp – Suuremõisa, u 15 km). Lisainfo: Emmaste NK ja KT rühmavanem Kaie Pranno, kaie.pranno@gmail.com, 5628 8687.
L, 13. september
kl 10 **hülgevaatlusretk Kärldla sadamast**.
kl 21 **Eesti meistrivõistlused orienteerumises** öisel tavarajal, lisainfo [hok.ee](#).
P, 14. september
kl 10 **hülgevaatlusretk Kärldla sadamast**.
kl 10 **Hiiumaa 64. karikavõistlused orienteerumises**, lisainfo [hok.ee](#).
K, 17. september
kl 18.30 **discgolf'i nädalamäng** Käina *discgolf'i*-pargis, 5 €.
N, 18. september
Dago karikasarja etapp.
kl 16 **Hiiumaa orienteerumiseljapäevak**, Kärldla laululava.
R, 19. september
kl 12 **keskkonnapäev 2025 „Maa kui ressurss“** Kärldla kultuurikeskuses. Lisainfo [hiiumaa.ee/sundmus/keskkonnapaev-2025-maa-kui-ressurss/](#).
kl 19 **keskkonnapäeva õhtune programm „Kui puud rääkisid ja kivid põlesid“** – muinasjutud, muusika ja maarahva lood Suuremõisa lossis. Tasuta.
L, 20. september
kl 9–14 **hiidlaste sügislaad 2025** Kärldla keskväljak.
kl 12 **vananaistesuve giidituur „Kunst ja maitsed“** algusega kl 12 Hiiu Gourmet ja Tuuletornis kl 13. Paketi hind 25 € / in. Info tel 5350 5028, Tuuletorn.
kl 12–14 **seenejaht metsarahvapäeva raames**. Kohtumispaik RMK Ristna külastuskeskus. Tasuta, vajalik eelregistreerimine aadressil [www.metsarahvapaev.ee](#). Kontakt: Evelyn Pähn, 523 8697, evelyn.pahn@rmk.ee.
kl 11 **maal elamise päev**. Hiiumaa küla- ja seltsimajad Orjakus, Kuristes, Valgul ja Laukal avavad oma ukse, et näidata, mis Hiiu-

maa külades toimub ja kuidas elatakse – päriselt!
P, 21. september
kl 13 **Eesti MV II liiga: FC Hiiumaa – Tallinna FC Flora U19** Kärldla staadionil.
T, 23. september
kl 17 **Hiiumaa rattaõhtud 2025 IV etapp**, Käina kardirada.
K, 24. september
kl 18.30 **discgolf'i nädalamäng**, Käina *discgolf'i*-park, 5 €.
N, 25. september
kl 18.30 **Eesti MV II liiga: FC Hiiumaa – Pärnu JK Vaprus U21**, Kärldla staadion.
R, 26. september
kl 9–17 **liikumisseminar**, Hiiumaa spordikeskus, Põllu 27, Kärldla. Seminaril osalevad kultuuriministeeriumi spordi asekanstler Raido Mitt ja EOK asepresident Tiit Pekk. Päeva juhhib EOK turundusjuht Margus Kiiver. Kavas on ka paneeldiskussioonid liikumise ja spordi teemadel. Lisainfo ja registreerumine [https://www.hiiu-maasport.ee/sundmused/liikumisseminar/](#)
kl 13 **Eesti MV II liiga: FC Hiiumaa – Tallinna JK Puuma**, Kärldla staadion.
L, 27. september
kl 12 **vananaiste suve giidituur „Kunst ja maitsed“** algusega kl 12 Hiiu Gourmet ja Tuuletornis kl 13. Paketi hind 25€/in. Info tel 5350 5028, Tuuletorn.
27.–28. september **automatk „Hiiumaa vananaistesuvi“**. Lisainfo [https://avastaeesti.ee/27-28-september-automatk-hiiumaa-vananaistesuvi/](#).
T, 30. september
kl 18 **rahvusvahelisele muusikapäevale ühendatud kontsert Kärldla kirikus „Muusika viivuks“**. Esinevad kontratenor Ivo Posti, klavessiin Ene Nael, *viola da gamba* Villu Vihermäe ja kannel Kristi Mühling. Pilet 7 €/5 €. Muusikaga tegelevatele kollektiividele ja muusikakooli õpilastele on sissepääs tasuta.

Kontsert-aktus

“Kärldla Kool 195”

10. oktoober kell 17.00

Kärldla Koolis

KÄRDLA KOOL

SA HIIUMAA MUUSEUMID
Hiiumaa muuseumi Pikk Maja

Avatud E-P 10-17
Pikas Majas on avatud suurim Hiiumaa rahvariiete näitus „**Hiiumaa rahvariiete ilu ja võlu**“ ja Liia Lüdigi-Algvere juubelinäitus „**Triibulised**“.
Pika Maja teisel korrusel on haarav püsinäitus „**Kärldla – rootsi küla, saksa alev, eesti linn**“. Avatud meenepood, kohvinurk ja laste mängutuba.
Pikk Maja on suurepärase koht temaatilisteks sünnipäevapidudeks, koosviibimisteks ja seminaride ning konverentside korraldamiseks. Küsi rohkem infot!

Mihkli talumuuseum
Avatud ettetellimisel!

Rudolf Tobiase majamuuseum
Avatud ettetellimisel!

Tahkuna tuletorn
01.09–15.09 avatud E–R ja P 10–18; L 10–21
16.09–30.09 avatud N–P 10–18
Näitus „**Cordouani kuma Tahkuna tuletornis**“, kohvik ja meenepood. Võimalus tellida giidituure.
Rohkem infot [info@hiiumaamuuseum.ee](#), 463 2091.

SÕRU MUUSEUM

Kuni 31. augustini avatud T–P kl 10–18.
1. sept–31. sept R–L kl 11–16 ning kokkuleppel.

Näitused:
Mikko Kanervmäki puutööde näitus „Treitud ilu“ avatud kuni 31. augustini.
„Konrad Mägi koopiad“ avatud kuni 26. septembrini.
Liia Lüdigi-Algvere „Emmaste triip ja teised“.
Pühalepa Vanameeste Klubi näitus Hiiumaa tuletornidest postkaartidel ja filatealias.
Mootorpurjekas Alari lugu.
Püsinäitus „Taasleitud asjad“ Sõruotsa rannarahva elust.

KÄRDLA KULTUURIKESKUS

Kuni 26. septembrini Rita Altmetsa maalinäitus „Vaata mu silmadesse ja Sa näed iseennast“.
Kuni 26. septembrini kultuurikeskuse laste loomeringi tööde näitus.
KÄRDLA LINNARAAMATUKOGU
Kuni 30. septembrini on Kärldla linnaraamatukogus avatud näitus „**Haruldased ja ajaloolised Piiblid**“.
Näitusel avaneb ainulaadne võimalus näha, kuidas eesti-keelne piiblitõlge on ajas arenenud. Iga väljaanne peegeldab

oma ajastu keelekasutust, usuelu ja trükikunsti taset, jutustades lugu meie rahva usust, visadusest ja kirjasõna kehvast väärtusest. Näitusel saab näha ka haruldast esimest eestikeelset piiblit väljaannet.

ELAMUSKESKUS TUULETORN

Alates 2. septembrist on Tuuletorn avatud E–R 15–21 ja L–P 12–21.
E, T supipäevad. Info tel 5350 5028, Tuuletorn.
Alates 4.09 **näitus „Modigliani, mu arm! vol2“** Tuuletorni galeriis. Avamine 04.09 kell 18. Korraldab: Ewa-Kaisa Plakk. Info tel 5350 5028, Tuuletorn.
Alates 2. septembrist läheb Tuuletorni ronimissein läheb üle talvisele graafikule T–R 15–19 ja L–P 12–19.
8. septembrist, esmaspäeviti algavad Vihurite *bowling'u* trennid lastele. 2 gruppi: kl 15 alates 10-aastased lapsed, kl 16:30 veidi vanemad lapsed. Info ja registreerimine: tel 5350 5028.
16. septembril algavad Tuuletornis **ronimistrennid lastele** 15–18 argipärviti. Info tel 5350 5028.
30. septembril alustab **noorte ujumisvõistluste karikasarja „Aastaujuja 2025/2026“** (I etapp). Info: Ujula/spordikeskus: 5340 7161.

